

**PEDAGOGIK SHAROITLARNI TAHLIL QILISH VA
YOSHLARNI HARBIY XIZMATGA TAYYORLASH KONSEPSIYASINI
SHAKLLANTIRISH**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14984890>

Toshplatov Abrorjon Mirxokimovich

Fargʻona Davlat universiteti harbiy talim fakulteti oʻqituvchisi

**АНАЛИЗ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ И ФОРМИРОВАНИЕ
КОНЦЕПЦИИ ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ**

**ANALYSIS OF PEDAGOGICAL CONDITIONS AND FORMATION OF A
CONCEPT FOR PREPARING YOUTH FOR MILITARY SERVICE**

+998947137777

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari yoritib berilgan. Vatanparvarlik insonning fuqaro hamda muayyan jamiyat a'zosi sifatidagi eng buyuk burchi bo'lib, oilaga sadoqat, kelajakka ishonch, tarixga hurmat, bugungi kuniga e'tibor, atrofdagi insonlar manfaatlarini hisobga olish, haqni nohaqdan ajrata olish kabi xislatlarni jamlaydi. Istalgan qo'shin, jamiyatda vatanparvarlik tuyg'usi kamolga yetmas ekan, uning ixtiyoriga eng zamonaviy qurol berilganda ham foydasi bo'lmaydi. Shuning uchun ham Vatan himoyasida, avvalo, inson omili yetakchi o'rinda turadi.

Kalit so'zlar

Zamonaviy ta'lim, umumiy ta'lim, axloqiy ideallar, Harbiy pedagogik amaliyot, ilmiy dunyoqarash, Ta'lim mazmunining asosiy tizimni tashkil etuvchi omillar, O'quv jarayoni dinamik tizimi, Qurolli Kuchlar

Аннотация

В статье освещаются педагогические особенности подготовки молодежи к военной службе в образовательных учреждениях. Патриотизм — величайший долг человека как гражданина и члена определенного общества, включающий в себя такие качества, как преданность семье, вера в будущее, уважение к истории, внимание к настоящему, учет интересов окружающих и умение отличать добро от зла. Если в какой-либо армии или обществе отсутствует чувство патриотизма, даже самое современное оружие, имеющееся в их распоряжении, будет бесполезным. Вот почему в деле

защиты Отечества на первый план выходит, прежде всего, человеческий фактор.

Ключевые слова

Современное образование, общее образование, нравственные идеалы, Военно-педагогическая практика, научное мировоззрение, Факторы, составляющие основную систему содержания образования, Динамическая система образовательного процесса, Вооруженные Силы

Annotation

This article highlights the pedagogical features of preparing young people for military service in educational institutions. Patriotism is the greatest duty of a person as a citizen and a member of a particular society, and it combines such qualities as loyalty to the family, faith in the future, respect for history, attention to the present, consideration of the interests of people around them, and the ability to distinguish right from wrong. If the sense of patriotism in any army or society is not developed, then even the most modern weapons will be useless. That is why, first of all, the human factor is in the leading position in the defense of the Motherland.

Keywords

Modern education, general education, moral ideals, military-pedagogical practice, scientific worldview, factors that make up the main system of educational content, dynamic system of the educational process, Armed Forces

Harbiy bilim yurtlarida o'quv ishlarini tashkil etishni takomillashtirishning murakkab vazifasini faqat oliy harbiy bilim yurtlarida real o'quv jarayoni dinamikasida ko'rib chiqilgan ilmiy nazariya va amaliy o'quv faoliyatini tahlil qilish natijalari asosida muvaffaqiyatli hal qilish mumkin.

Zamonaviy ta'limni tashkil etish o'tmishdagi pedagogik fikr va amaliyot yutuqlarining kuchli poydevoriga asoslanadi va jahon pedagogik madaniyatiga hissa qo'shadi, umumiy ta'lim va oliy o'quv yurtlari, shu jumladan harbiy ta'lim fakulteti talabalarini o'qitishning yangi nazariyalari va tushunchalarini ishlab chiqish uchun asos yaratadi.

Harbiy bilim-yurtlarida ta'lim olish orqali biz kursantlar(talabalar) o'rtasida ilmiy dunyoqarash, axloqiy ideallar, me'yorlar va munosabatlar, yuqori axloqiy va psixologik, jangovar va boshqa kasbiy fazilatlar, vatanparvarlik, fuqarolik, harbiy burch va jismoniy fazilatlarni maqsadli tashkil etishni tushunamiz. Ta'lim nafaqat o'quv mashg'ulotlari paytida, balki darsdan tashqari vaqtlarda ham turli xil tadbirlarni, shu jumladan kursantlarni(talabalarni) faol ijtimoiy tadbirlarda

o'tkazish, universitet va harbiy akademik litsey bo'linmalarida harbiy nizomlarda nazarda tutilgan tartibni saqlash orqali amalga oshiriladi.

O'quv jarayoni-bu sub'ektlarning birgalikdagi faoliyati, hamkorlik, madaniyatni o'zlashtirish mazmuni va usullari bilan tavsiflangan professional tashkil etilgan yaxlit o'quv jarayonidir.

Harbiy bilim-yurtlaridagi o'quv jarayoni-bu bilim-yurti rahbariyati, jamoat tashkilotlari va professor-o'qituvchilarning kasbiy ahamiyatli va shaxsiy fazilatlari rivojlangan malakali harbiy mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha maqsadli, maxsus tashkil etilgan ta'lim faoliyati tizimi.

Ta'limning ta'lim tizimiga o'zaro bog'liqlik va o'zaro ta'sirda bo'lgan bir qator tarkibiy elementlar (ta'lim sub'ektlari, maqsadli, mazmunli, tashkiliy, baholash, tuzatish) va funksional komponentlar (rejalashtirish, tashkil etish, diagnostika va tuzatish), shuningdek ushbu tizimning ishlashi uchun texnologiyalar kiradi. Ta'lim tizimining tarkibiy qismlaridan birini optimallashtirish, qoida tariqasida, butun ta'lim jarayonini optimallashtirishga olib keladi. Harbiy bilim-yurtlarida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish samaradorligi birinchi navbatda yuqori malakali harbiy mutaxassislarni tayyorlash samaradorligini oshirish zarurati bilan bog'liq.

Harbiy pedagogik amaliyotda va pedagogik nazariyada o'quv jarayonining yaxlitligi uning vazifalari va amalga oshirish vositalarining murakkabligi sifatida bilim, ko'nikma va qobiliyatlarning to'g'ri nisbatini aniqlashda, o'quv va tarbiya jarayonini muvofiqlashtirishda, bilim, ko'nikma va qobiliyatlarni yagona tizimga birlashtirishda o'z ifodasini topadi. Harbiy bilim-yurtlarida o'quv ishlarini tashkil etishning asosiy yondashuvi gumanistik, madaniy, aksiologik, tizim-faoliyat, shaxsga yo'naltirilgan, konseptual, sub'ekt-sub'ekt, ta'lim jarayonini insonparvarlashtirish va izchillik tamoyillariga asoslangan kompleks yondashuvlarning o'zaro bog'liqligi.

"O'quv jarayoni" dinamik tizimining tarkibini aks ettiruvchi va keng ma'noda ta'lim sub'ektlari va ob'ektlarini o'z ichiga olgan harbiy bilim-yurtlarining ajralmas pedagogik jarayoni tizimida ta'limni samarali tashkil etishning mohiyati, ular o'rtasida namoyon bo'ladigan turli xil aloqalar, "ta'lim jarayoni" dinamik tizimining tarkibini aks ettiruvchi sharoitlar, shuningdek ularning o'zaro ta'siri jarayoni sodir bo'ladigan sharoitlar va uning maqsadi va vazifalarini aks ettiradigan va kursantning (talabalarning) harbiy-ijtimoiy munosabatlarning turli sohalarida ijtimoiy rollarni bajarishga tayyorligini ta'minlaydigan ta'lim mazmuni. U shaxsiy rivojlanishga qaratilgan bo'lib, kursantda uning safdoshlari, tinch aholi, jamiyat va umuman davlat bilan munosabatlarining asosini tashkil etuvchi fazilatlarni shakllantirishni o'z ichiga oladi. Ta'lim mazmunining asosiy tizimni tashkil etuvchi omili ko'p hollarda shaxsga yo'naltirilgan va ijodiy bo'lgan

jamoaviy faoliyatdir. Tarbiyaviy ishlarning asosiy shakllari: ma'ruzalar, suhbatlar, ilmiy konferensiyalar, seminarlar, urushlar va mahalliy mojarolar faxriylari bilan uchrashuvlar, muzeylar, kutubxonalar xodimlari bilan uchrashuvlar, maktablarda patronaj ishlari, ekskursiyalar. Tarbiyaviy ta'sir va o'zaro ta'sir usullari: ishontirish, taklif qilish, misol, ko'rsatmalar, turli tadbirlarga qatnashish, rag'batlantirish, tanqid qilish, majburlash, rejalashtirish, nazorat qilish, harakatlar va xatti-harakatlarni baholash va o'z-o'zini baholash, o'z-o'zini o'rganish va o'z-o'zini tarbiyalash usullari.

Qarama-qarshiliklar harbiy bilim-yurtlarining ta'lim tizimini rivojlantirish manbai bo'lib xizmat qiladi. Asosiysi, kursant, harbiy jamoaning shaxsiga doimiy ravishda ortib borayotgan talablar va ularning rivojlanish darajasi, tarbiyasi va hamjihatligi o'rtasida, ushbu asosiy qarama - qarshilik ta'lim jarayoni faktlarida-quyi darajadagi qarama-qarshiliklarda aks etadi:

- ta'limga qo'yiladigan yangi talablar va ushbu talablarni amalga oshirish uchun zarur moddiy, ijtimoiy va boshqa shart-sharoitlarni yaratish imkoniyatlari o'rtasida;

- jamoat, fuqarolik va harbiy ta'limning tabiati va mazmuni o'rtasida; harbiy ta'lim talablari va talabaning shaxsiy qiziqishlari va intilishlari o'rtasida;

- ortib borayotgan talablar va mansabdor shaxslarning psixologik, pedagogik, uslubiy tayyorgarligi darajasi o'rtasida.

Belgilangan asosiy tushunchalar va nazariy g'oyalar asosida biz konsepsiyani ishlab chiqdik, uning mohiyati shundan iboratki, harbiy bilim-yurtlarida kursantlar bilan o'quv ishlarini tashkil etish ta'lim faoliyatining tarkibiy qismlarining yaxlitligi sharoitida shakllanadi. Ta'lim konsepsiyasini yaratishda ular ta'lim va tarbiyaning gumanistik paradigmasiga va harbiy xizmatchilarni o'qitish konsepsiyasida belgilangan maqsadlarni bajarishga e'tibor qaratdilar, bu yerda tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning asosiy maqsadi vatanparvar fuqaro, harbiy xizmatchilar orasida yuqori axloqiy shaxs, harbiy mutaxassis va harbiy xizmatchining fazilatlarini va munosabatlarini shakllantirish va rivojlantirishdir. Konsepsiya-bu tizim elementlarining tavsifi, o'quv ishlarini boshqarishning tashkiliy tuzilishi, ta'limga ta'sir qilish usullari va ta'lim texnologiyalari, harbiy talim fakultetlarining mutaxassis bitiruvchisi shaxs modelining tavsifini o'z ichiga olgan hujjat.

Ushbu konsepsiya harbiy bilim-yurtining integratsiyalashgan pedagogik jarayoni tizimida kursantlar(talabalar) bilan o'quv ishlarini tashkil etish modelini yaratish uchun asos bo'lib xizmat qildi, unga quyidagilar kiradi: maqsad; ilmiy-tadqiqot faoliyati sub'ektlari; harbiy bilim-yurtida o'quv jarayoni va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish (rasm. 1). Ishlab chiqilgan tarkibiy model dinamikdir, chunki u harbiy universitet kursantlari(talabalari) bilan tarbiyaviy ishlarni samarali

tashkil etish va ularni O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida ofitser sifatida xizmatga tayyorlashning o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq tarkibiy qismlarining samarali mexanizmi sifatida qaraladi. Ushbu modelning o'ziga xos xususiyati shundaki, harbiy kasb-hunar ta'limi tizimida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish nafaqat pedagogik jarayonni bevosita harbiy ta'lim muassasasida tashkil etish doirasida ko'rib chiqiladi, shu bilan birga, kompleks yondashuv nuqtai nazaridan, shu jumladan harbiy kasb-hunar ta'limi muassasalarining boshqa ta'lim muassasalari bilan o'zaro munosabatlarida ijtimoiy tuzilmalarni birlashtirish orqali nodavlat ta'limni tashkil etish.

Universitetda bajarilishini aniqlash; uning fuqarolik, vatanparvarlik va axloqiy tarkibiy qismlarini takomillashtirish maqsadida o'quv jarayonini tashkil etishga tuzatishlar kiritish.

Xulosa: Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash bo'yicha ta'lim muassasalari faoliyatining hozirgi holati tahlil qilindi. Asosiy pedagogik shart-sharoitlar aniqlanib, ular asosida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash konsepsiyasi ishlab chiqildi. Ta'kidlanishicha, o'quv jarayoni harbiy universitetning ajralmas pedagogik jarayonining tarkibiy qismi sifatida ishlab chiqilgan ta'lim tizimi doirasida o'quv jarayonini insonparvarlashtirishning uslubiy yondashuvlari va tamoyillarining o'zaro bog'liqligi asosida tashkil etilgan. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari o'rganilmoqda. Mohiyati va mazmuni aniqlandi, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik tizimining samaradorligini oshirishning asosiy omillari va tashkiliy-pedagogik shartlari shakllantirildi. Yosh talabalarning o'qituvchilik faoliyatida harbiy xizmatga ijobiy munosabat shakllangan. Harbiy xizmatga ijobiy munosabatni shakllantirishning tarkibiy qismlari, bosqichlari, darajalari va ko'rsatkichlari o'zgaruvchan ichki va tashqi omillarning ta'sirini hisobga olgan holda yoshlarning yosh xususiyatlarini va ta'lim tashkilotlarining ta'lim muhitini hisobga olgan holda yondashuvni ishlab chiqishda asoslanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Ta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari" o'zbekiston milliy universiteti xabarlar, 2023, [1/7] материалы –Toshkent 2023.-Б.182-185.
2. Mirkhokimovich T.A. (2022). Psychological preparation of military personnel for a combat situation. MiastoPrzyszości, 28 , 240-241.

3. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Yoshlarni harbiy xizmatga jismonan chidamlilik ruhida tarbiyalash metodikasi Pedagog respublika ilmiy jurnali 6 – Tom 4 – son / 2023 - yil / 15 – Aprel

4. Mirkhokimovich T.A. (2022). The physical generation is the backbone of a mature army. texas magazine interdisciplinary research , 7 , 356-357.

5. Ortikovich U.A., Mirkhokimovich T.A., Khoshimovich A.B. and Ibragimovich A.I. (2022).SERVICE TO THE COUNTRY - HOLY DUTY. CREATIVE TEACHER , 2 (19), 606-608.

6. Yakubov, M. S., Turakhanov A. A., Toshpulatov A. M. MAIN DIRECTIONS OF MILITARY AND PATRIOTIC EDUCATION OF PRE-LIFE PREPARATION OF YOUTH FOR MILITARY SERVICE. JOURNAL ,

7. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Chaqiriluvchilarni jismonan chidamlilik ruhida tarbiyalash uslubiyoti O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va 18-son ilmiy tadqiqotlar jurnali 20.04.2023

8. Toshpo'latov Abrorjon Mirxakimovich Формирование физической военно-прикладной подготовленности молодежи допризывного возраста International Journal of Education, Social Science & Humanities. Finland Academic Research Science Publishers ISSN: 2945-4492 (online) | (SJIF) =

7.502 Impact factor Volume-11 | Issue-22.10 | 2023